

کارآیی آموزش عالی

متأثر از اهداف و برنامه‌های تحصیلی دانشجویان

نویسنده: دکتر غلامحسین زمانی

عضو هیأت علمی دانشکده

کشاورزی دانشگاه شیراز

معرفی مقاله:

علاقمندی و هدفداری دانشجویان تأثیر بسزایی در کیفیت آموزشی دانشگاه‌ها داشته‌است و هر چه دانشجویان با انگیزه قوی‌تر، اهداف مشخص‌تر و برنامه‌های منظم‌تر به یادگیری بپردازند سرعت کسب اطلاعات، مهارت‌ها و رضایت تحصیلی آنان بیشتر می‌شود. پژوهش حاضر به قصد بررسی اهداف دانشجویان از ورود به دانشگاه و همچنین بررسی هدفها و برنامه‌های دوره تحصیل آنان با نمونه آماری دانشجویان ورودی سال ۶۸-۱۳۶۷ دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز انجام شده است.

نتایج تحقیق نشان می‌دهند که مهمترین دلیل و انگیزه دانشجویان برای ورود به دانشگاه عبارت از کسب علم، دستیابی به اطلاعات علمی جهت خدمت به جامعه، و برخورداری از مزایای مادی و شغلی بهتر می‌باشند. معیارهای روحیه امیدواری، روشنی و واقع‌بینی در ترسیم هدفهای تحصیلی از متوسط تا بسیار ضعیف در تغییر است. شناخت دانشجویان از مهارت‌های موردنیاز شغل آینده خود بسیار ضعیف و کیفیت برنامه‌هایی که دانشجویان احتمالاً جهت خودسازی، علم‌اندوزی، و رشد اجتماعی در دوران تحصیل برای خود تدوین می‌کنند، ضعیف تشخیص داده شده‌است. از جمله توصیه‌هایی که براساس نتایج تحقیق ارائه شده‌اند، توجیه داوطلبان کنکور قبل از انتخاب رشته، آشنا کردن آنان به رشته‌های مورد علاقه و آینده شغلی رشته‌های مختلف، آموزش روش برنامه‌ریزی برای خودسازی و آموزش خودگردانی به دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه، و همچنین لزوم تلاش بیشتر استادان مشاور و مسؤولان دانشگاه در ارشاد دانشجویان و تبدیل آنان به فراگیران خودگردان را می‌توان نام برد.

مقدمه

ورود دانشجویان علاقمند به دانشگاه و برخورداری آنان از برنامه‌ای منطقی و امکانات انسانی (استاد) و فیزیکی (کتابخانه، آزمایشگاه و...) عواملی هستند که کیفیت هر مؤسسه آموزشی را تبیین می‌نمایند. از بین عوامل فوق، وجود دانشجوی علاقمند از همه مؤثرتر است، به نحوی که در صورت وجود گزارش و عشق به یادگیری در دانشجو، وی خود سایر عوامل را تحمل و اصلاح می‌کند و به خوبی در خدمت یادگیری می‌دهد (King & Kotrik, 1995). در سالهای اخیر، محدودیت در استخدامهای دولتی از یکسو و افزایش چشمگیر فارغ‌التحصیلان دوره‌های کارشناسی از دانشگاه‌های دولتی و غیر دولتی از سوی دیگر، تأثیری چشمگیر در هدفداری دانشجویان گذاشته است در این پژوهش سعی بر آن است که، ضمن بررسی وضعیت هدفداری دانشجویان در بدون ورود به دانشگاه تغییراتی که در توجه آنان به آینده شغلی و تلاش در کسب مهارت‌های موردنیازشان بروز می‌کند، تجزیه و تحلیل گردد و توصیه‌های عملی جهت ارتقای کیفیت آموزشی - از بُعد روحیه هدفداری دانشجویان - به مسئولان ارائه گردد. گرچه این تحقیق در مورد دانشجویان رشته کشاورزی دانشگاه شیراز انجام گرفته است، لیکن از آنجا که موضوع مسأله مبتلا به تقریباً همه رشته‌ها بوده است نتایج آن می‌تواند مورد توجه دیگران نیز قرار گیرد.

پیشینه علمی موضوع تحقیق

در مورد ارتقای سطح کیفیت آموزش، مطالعاتی مستمر انجام گرفته است که به مسئولان ذیربط توصیه می‌شود از نتایج آنها در امور اجرایی خود استفاده کنند. قسمتی از این تحقیقات درباره اهداف دانشکده‌های کشاورزی و هدفهای دانشجویان مشغول به تحصیل است. هرچه اهداف مؤسسه با هدفهای فراگیران انطباق بیشتری داشته باشد، ضمن افزایش امیدموفقیت، برنامه‌ای علمی‌تر و منسجم‌تر طراحی می‌شود (Knowles, 1980). هرچه این هماهنگی و نگرش بین دانشجویان و اساتید همسازتر باشد، رضایت تحصیلی بالاتر است (Morstain, 1977). از جمله تحقیقات جامعی که در این خصوص انجام شده است می‌توان از تحقیقات لاو و یودر (Love and Yoder, 1989) نام برد که در مورد ۵۰ دانشکده کشاورزی در آمریکا

صورت گرفته است که در آن نه تنها اهدافی که دانشکده‌ها در امور آموزشی و تربیتی دانشجویان دنبال می‌کنند بلکه نگرش استادان نسبت به آن اهداف و نیز توجه به نظرات دانشجویان نسبت به اهداف خود و اهداف مؤسسه مورد تحلیل قرار گرفته است. از نتایج جالب این پژوهش آن است که اکثریت اعضای هیأت علمی دانشکده‌های کشاورزی فاقد آگاهی لازم از رسالت و اهداف مؤسسه بوده‌اند و اکثریت دانشجویان معتقد بوده‌اند که اگرچه دانشکده‌های کشاورزی دارای امکانات مناسب جهت دستیابی به اهداف می‌باشند، اما دانشجویان بهره‌کافی از این امکانات و شرایط نمی‌برند. همچنین تصور دانشجویان غیرکشاورزی از «کشاورزی» کارهای عملی زراعت و دامپروری است نه یک رشته علمی.

در تحقیق دیگری که دانکل برگر و دیگران (Dunkelberger and Others, 1982) انجام داده‌اند، بیست و چهار دانشگاه دولتی آمریکا که رشته کشاورزی داشته‌اند، مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. از نتایج قابل توجه این طرح‌های تحقیقاتی آن است که حدود ۶۳٪ دانشجویان روستایی و یا اهل شهرهای کوچک به تحصیل در رشته کشاورزی پرداخته‌اند و پس از فراغت از تحصیل (دوره کارشناسی) تقریباً تمام آنان در کارهای کشاورزی (ولی غیرمزرعه‌ای) به صورت تمام یا نیمه وقت اشتغال یافته‌اند. درباره عوامل انتخاب رشته تحصیلی در مقطع کارشناسی در دانشگاه نیز بررسی‌های فراوانی انجام شده است. از جمله، برخی کیفیت و چگونگی آموزش در دوره دبیرستان را مؤثر دانسته‌اند (Veeraraghavan, 1985) و برخی دیگر بر فشار خانواده (Dunkelberger, 1982)، یا ترغیب خانواده به انتخاب رشته تحصیلی (Siemens, 1965) انگشت گذاشته‌اند. بیلر (Byler, 1987) گرچه نفوذ والدین را در انتخاب رشته تحصیلی فرزندان خود مؤثر تشخیص می‌دهد ولی، براساس تحقیقات خود، این تأثیر را در مورد دختران و گروه‌های اقلیت (سیاه‌پوستان و...) برای انتخاب رشته‌های کشاورزی کمتر برآورد می‌کند.

به هر حال، از دانشجویان - با هر زمینه و یا شرایطی که وارد دانشگاه می‌شوند - انتظار می‌رود که در دوران تحصیل خود بتوانند چارچوب و نظام فکری مشخصی را برای خود تدوین نمایند و اهداف تحصیلی خود را براساس برنامه‌ای معین دنبال کنند. در این زمینه، والنز و ریزنر (۱۹۹۴) برپایه تحقیق خود نشان دادند که دانشجویان سال اول و

تجارب و زمینه علمی کمی در رشته کشاورزی دارند و، به همین دلیل، در ارائه نظر درباره موضوعات مربوط به کشاورزی - در مقایسه با دانشجویان سالهای بالا و یا دانشجویانی که قبل از ورود به دانشگاه سابقه کار کشاورزی داشته‌اند - توانایی کمتری از خود بروز می‌دهند. مسلماً هر چه دانشجو دیدگاه روشن‌تری از موضوعات کشاورزی داشته باشد خواهد توانست، برای آینده خود، اهداف و نهایتاً برنامه‌ای مشخص‌تر تدوین نماید. از برنامه‌های آموزشی دانشگاه بیشتر بهره می‌گیرد و، در نهایت، رضایتش از دانشگاه افزایش می‌یابد. شاید اظهار کاهش رضایت دانشجویان از برنامه‌های دانشگاه در آماده‌سازی آنان برای مشاغل آینده نیز مربوط به همین امر باشد (Amos, 199). نامربوط بودن دروس در دو سال اول تحصیل و وجود استادان نامجرب را از دلایل عدم رضایت دانشجویان دانشگاه شیراز ذکر کرده‌اند. شاید این وضعیت در دانشکده کشاورزی متفاوت باشد که، البته با تحقیق ویژه می‌توان آن را مشخص کرد؛ زیرا در تحقیقی دیگر، حسینی (۱۳۶۷) به مقایسه عملکرد دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه شیراز پرداخته است. در این تحقیق، به رغم توجه به اینکه دانشجویان ورودی دانشکده کشاورزی ضعیف‌تر هستند، اظهار شده است که آنها عملکرد نسبتاً بهتری (نمرات دروس و معدل بالاتری) داشته‌اند. در برخوردهای شخصی با دانشجویان، به وضوح مشاهده می‌شود که دانشجویان سال اول به دلیل عدم آشنایی با این رشته از علاقمندی کمتری برخوردارند و معمولاً رشته کشاورزی (رشته تحصیلی فعلی) جزو انتخابهای آخر آنان در زمان کنکور بوده است (پارسا، ۱۳۷۰؛ حامد مقدم و بهروان، ۱۳۷۱)، ولی با گذشت زمان و آشناسدن با کشاورزی علمی و آینده شغلی آن، علاقمندی نزدیک به تعصب به کشاورزی و تحصیل در دانشگاه در آنان پدید می‌آید که گاه رشد نیز می‌یابد. تحقیق حامد مقدم و بهروان (۱۳۷۱، ۲، ۵۶۸) نشان می‌دهد که دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد، نسبت به سایر دانشجویان، به رشته تحصیلی خود علاقه بیشتری داشته‌اند و کمترین تعداد دانشجویان اظهار کرده بودند که به رشته خود «هیچ» علاقه‌ای ندارند، یا به آن یا کم «علاقه» دارند. باتوجه به نکات فوق، این پژوهش سعی دارد که با بررسی وضعیت هدفداری دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه و همچنین تنظیم هدفهای شغلی خود در حین تحصیل در دانشگاه، به توصیه‌های عملی برای افزایش کیفیت آموزشی دانشگاه بپردازد.

اهداف تحقیق

هدف کلی

هدف کلی این پژوهش عبارتند از بررسی اهداف و دلایل دانشجویان دانشکده کشاورزی برای ورود به دانشگاه چگونگی ترسیم هدفهای زندگی و آینده شغلی، کیفیت برنامه‌ریزی آموزشی و پرورشی جهت دستیابی به اهداف ترسیم شده - در دورانی که آنها در دانشکده به تحصیل اشتغال دارند - و مآلاً، ارتقای سطح کیفیت آموزش در دانشکده با به‌کارگیری توصیه‌ها و نتایج به دست آمده.

اهداف ویژه

در جهت هدف کلی فوق، اهداف ویژه زیر تنظیم و دنبال شد:

- ۱- بررسی هدفهای دانشجویان کشاورزی در زمان انتخاب رشته و آزمون ورودی به دانشگاه، و سنجش این هدفها با توجه به معیارهای واقع‌بینی، روشنی، و روحیه امیدواری؛
- ۲- بررسی اهداف دانشجویان در حین تحصیل برای آینده شغلی و حرفه‌ای خود و تحلیل این اهداف با مشخصه‌های واقع‌بینی، روشنی و مشخص بودن و روحیه امیدواری؛
- ۳- ارائه توصیه‌های علمی به دانشجویان و استادان مشاور و مسئولان اجرایی دانشگاه جهت گسترش فعالیت‌های تبلیغاتی در زمان کنکور به منظور ارشاد داوطلبان ورود به دانشگاه، و حمایت از دانشجویان در ترسیم یک برنامه سنجیده خودسازی و آموزشی و پژوهشی در دانشگاه دنبال کردن آن برنامه.

جمعیت و نمونه آماری

جمعیت مورد پژوهش را دانشجویان ورودی سال ۶۸-۱۳۶۷ به دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز تشکیل می‌دادند که در نیمسال دوم سال ۶۹ در درس عملیات کشاورزی شرکت کرده و بالغ بر ۲۰۰ نفر بودند. از میان آنها ۱۲۰ نفر با روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده - به نحوی که از تمام رشته‌ها به‌طور تقریباً مساوی شرکت داشته باشند - به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند که تنها فقط ۱۰۲ پاسخنامه کامل و بی‌نقص دریافت شده از آنها مورد استفاده قرار گرفت.

روش تحقیق

این پژوهش با روش تحلیل محتوا (Content Analysis) انجام شد. براساس نظر ورتن و ساندرز (Worthen & Sanders, 1987)، روش تحقیق محتوا از مراحل زیر تشکیل شده است:

- ۱- سودآوری و تنظیم نظرهای افراد نسبت به موضوع مورد مطالعه،
- ۲- تعیین مطالب و موضوعات اساسی (محورهای نظرهای ارائه شده) و تهیه سؤالات یا فرضیه‌های تحقیق،
- ۳- تمرکز بر فرضیه‌ها یا سؤالاتی تحقیق، بررسی نظریات، استخراج و ثبت اطلاعات از پاسخنامه‌ها تحت هر یک از عناوین فرضیه‌های تحقیق (سؤالاتی تحقیق)،
- ۴- تحلیل و توجیه اطلاعات استخراج و استنباط شده،
- ۵- استنتاج و جمع‌بندی نهایی.

باتوجه به روش فوق، در این پژوهش مراحل اقدامهای زیر انجام گردید:

- ۱- گردآوری اطلاعات: در یکی از جلسات درس عملیات کشاورزی، چند سؤال کلیدی به شرح زیر مطرح و از دانشجویان خواسته شد که نظرهای خود را صادقانه و به‌طور مشروح نسبت به هر یک از سؤالاتی زیر ارائه دهند:
- «هدف و دلیل خود را از شرکت در آزمون سراسری ورودی دانشگاه‌ها را توضیح دهید؟»

- «دلایل خود را از انتخاب رشته کشاورزی ذکر کنید؟»

- «برای زمان پس از اتمام تحصیلات خود، چه برنامه‌ای در نظر گرفته‌اید؟ (هدفهای آتی)»

- «اگر برنامه‌ای آموزشی و پرورش برای دستیابی به لیاقتهای مورد نیاز شغلی آینده خود اندیشیده‌اید، لطفاً آن را توضیح دهید؟».

دانشجویان، به هر یک از سؤالاتی فوق به‌طور مشروح - در حد یک پاراگراف تا یک صفحه - پاسخ گفته‌اند و پاسخهای کتبی آنان گردآوری و ۱۲۰ مورد، به‌طور تصادفی، انتخاب شد.

- ۲- در مرحله دوم، لازم بود که موضوعات محوری (themes) مشخص شوند. برای

انجام این مهم، کلیه پاسخنامه‌ها یک بار و به اجمال مطالعه شد و موارد مهم ثبت گردید. سپس، فهرستی از موضوعات تهیه و، پس از تجزیه و تحلیل، موارد نامربوط حذف و بقیه دبسته‌بندی و گروه‌بندی شدند و، درنهایت، چهارگروه کلی زیر از موضوعات باتوجه به سؤالهای اولیه مشخص گردید: (۱) هدف و دلیل ورود به دانشگاه، (۲) برنامه و هدف آینده، (۳) لیاقتهای موردنیاز برای هدفهای آینده، (۴) برنامه آموزشی و پرورشی برای کسب لیاقتها.

۳- مرحله سوم، با تنظیم سؤالهای تحقیق و سپس استخراج اطلاعات از پرسشنامه‌ها برای تأیید و کفایت سؤالهای مطرح شده، دنبال شد. درنهایت، سؤالهای زیر منطقی و قابل طرح برای ادامه تحقیق شناخته شدند:

- «دانشجویان کشاورزی در زمان انتخاب رشته و ورود به دانشگاه تاچه اندازه هدفی روشن و مشخص داشته‌اند؟»

- «میزان امیدواری و روحیه آنان در چه سطوح و وضعیتی بوده است؟».

- تا چه اندازه انتخاب رشته و اهداف دانشجویان باواقع‌بینی توأم بوده است؟»

- «دانشجویان به‌خاطر کدامیک از اهداف یا دلایل ذیل به دانشگاه آمده‌اند: کسب

علم، خدمت به جامعه، کسب ارزشهای انسانی، مزایای مادی، کسب ارزشهای

اجتماعی، فشار اجتماعی، فشارخانواده، گریز از سربازی، و گریز از بیکاری؟»

- آیا نسبت به شغل آینده خود فکر کرده‌اند؟ و آیا شغل آینده آنها در زمینه کشاورزی

است؟ و اگر پاسخ مثبت است، شغل مزبور تولیدی، خدماتی، اداری، آموزشی،

یا پرورشی است؟»

- شغل و فعالیتهای بعدی تاچه اندازه با روشنی مشخص، و با واقع‌بینی توأم است و تا

چه میزان حاکی از روحیه امیدواری و بلندپروازی است؟»

- آیا دانشجویان برای دستیابی به لیاقتهای فوق‌الذکر توانسته‌اند برنامه‌های آموزشی و

پرورشی در زمینه‌های خودسازی، علم‌اندوزی، تجربه‌اندوزی و رشد اجتماعی با

روشن‌بینی و کیفیت مناسب طراحی نمایند؟»

براساس سؤالهای فوق، «برگه (فرم) استخراج اطلاعات» تدوین شد. این برگه یا فرم

موردتجدید نظر قرار گرفت و با مطالعه پاسخنامه‌ها و چگونگی استخراج و ثبت

اطلاعات در آن، اصلاح و تکمیل گردید.

در استخراج اطلاعات از پاسخنامه‌ها سعی گردید که کار به‌طور مستمر، یکنواخت و با روحیه‌ای ثابت صورت گیرد. هر پاسخنامه به دقت مطالعه و با مقیاسهای مشخص شده مقایسه و درمورد انتخاب گزینه و سطح کمی و کیفی هر مورد قضاوت و اتخاذ تصمیم شد و نهایتاً در فرم استخراج اطلاعات به ثبت رسید. به‌طور مثال، برای اولویت‌بندی هدفهای ورود به دانشگاه از ضرایب صفر تا پنج استفاده شد (پنج برای اولین... و صفر برای آخرین اولویت) ولی در تحلیل ویژگیهای اهداف، بسته به شدت و کیفیت اظهارات دانشجو، امتیازات صفر تا ده داده شد و سپس میانگین کل با استفاده از فرمول زیر محاسبه گردید:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^{10} a_i n_i}{N}$$

که در آن a ضریب ۱ تا ۱۰ تعداد پاسخگو برای مرتبه انتخاب و N تعداد کل پاسخگو برای هر ویژگی است.

۴- در مرحله چهارم، فرمهای استخراج اطلاعات مورد بازنگری و قرار گرفت و از آنها رفع عیب و سپس آماده عرضه به رایانه (کامپیوتر) شد. فرمها کدگذاری گردید و با استفاده از نرم‌افزار SPSS/PC+ مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

۵- مرحله نهایی با جمع‌بندی از یافته‌های و تحلیل نتایج حاصل از اطلاعات رایانه‌ای آغاز و، درنهایت، به استنباطهای علمی منجر شد. ضمناً برخی از توضیحات پاسخگویان قابل مقوله‌بندی نبوده و وارد مراحل فوق نشده است، بلکه جداگانه جمع‌بندی و در قسمت نهایی یافته‌های تحقیق ارائه می‌گردد.

نتایج تحقیق

در جدول شماره ۱، تعداد و درصد دانشجویان شرکت‌کننده در این تحقیق برحسب رشته تحصیلی آنان در دانشکده کشاورزی ارائه می‌گردد. لازم به ذکر است که دانشجویان رشته آموزش و ترویج کشاورزی در این کلاس حضور نداشتند. چنانکه ملاحظه می‌شود. درصد نسبی دانشجویان شرکت‌کننده در این پژوهش تقریباً یکسان است.

جدول ۱ - تعداد و درصد آزمودنیها برحسب رشته تحصیلی

ردیف	رشته تحصیلی	تعداد	درصد	درصدتجمعی
۱	گیاهپزشکی	۱۱	۱۰/۸	۱۰/۸
۲	آبیاری	۱۱	۱۰/۸	۲۱/۶
۳	ماشینهای کشاورزی	۱۱	۱۰/۸	۳۲/۴
۴	باغبانی	۱۱	۱۰/۸	۴۳/۲
۵	خاکشناسی	۱۱	۱۰/۸	۵۴
۶	دامپروری	۱۲	۱۱/۸	۶۵/۸
۷	زراعت	۱۲	۱۱/۷	۷۷/۵
۸	اقتصاد کشاورزی	۱۱	۱۰/۸	۸۸/۳
۹	علوم و صنایع غذایی	۱۲	۱۱/۷	۱۰۰
	جمع	۱۰۲	٪۱۰۰	٪۱۰۰

الف - دلایل ورود به دانشگاه

از میان ۱۰۲ شرکت کننده در این تحقیق، تنها ۲ نفر با هدف کار در بخش کشاورزی و ۲ نفر دیگر با نیت کار در بخشهای غیرکشاورزی ولی وابسته به کشاورزی وارد دانشگاه شده و بقیه هیچ حرفه مشخصی را قبل از ورود به دانشگاه برای خود ترسیم نکرده بودند. وقتی از دلیل و انگیزه عمده آنها از ادامه تحصیل و تلاش برای ورود به دانشگاه پرسیده شد، پاسخهای متنوعی دریافت گردید که نتایج آن در جدول شماره ۲ گزارش می گردد. برای اولویت بندی و تعیین مهمترین دلیل برای ادامه تحصیل دانشجویان، انتخاب اول آنها ضریب ۵، به انتخاب دوم ضریب ۴، انتخاب سوم ضریب ۳، انتخاب چهارم ضریب ۲، انتخاب پنجم ضریب ۱، و به انتخابهای بعدی ضریب صفر داده شد. با آنکه در بحثی که در کلاس درس درباره دلیل ورود به دانشگاه برای دانشجویان انجام می گرفت، اظهاراتی همچون فشار خانواده، رقابتهای اجتماعی و یا احراز شغل خوب و پردرآمد در آینده بیشتر مطرح می شد (نتایج در ستونهای آخر جدول ارائه شده است)، با این حال، نتایج گزارش کتبی و تحلیل آماری نشان می دهد که موارد فوق از اهمیت

کمتری برخوردار بوده‌اند و مهمترین دلایل، کسب عمل و معرفت، ارتقای سطح علمی خود، و سپس مجهز شدن به علم و دانش برای خدمت به جامعه مشخص شده است.

جدول شماره ۲ - مهمترین دلایل دانشجویان برای ورود به دانشگاه

ردیف	دلیل ورود به دانشگاه	تعداد افراد					جمع امتیاز	اولویت	نتایج اظهار شفاهی		
		در هر مرتبه انتخاب							تعداد	درصد	اولویت
		۱	۲	۳	۴	۵					
۱	کسب علم	۱۹	۱	۲	۱	-	۱۰۷	۱	۱۱	۱۰/۶۸	۵
۲	ارتقای علمی برای خدمت بهتر به جامعه	۷	۶	۱	-	-	۶۲	۲	۲۲	۲۱/۳۶	۱
۳	ارزشهای انسانی	۴	۴	۱	-	-	۳۹	۴	۷	۶/۸۰	۸
۴	مزایای مادی و شغلی	۸	۲	۳	۱	-	۵۷	۳	۱۰	۹/۷۱	۷
۵	کسب ارزشهای اجتماعی	۲	۱	۱	-	۱	۱۸	۷	۱۲	۱۱/۶۵	۴
۶	فشارهای اجتماعی	۳	۲	۱	-	-	۲۶	۶	-	-	-
۷	خواست و فشار خانواده	۳	۳	-	-	-	۲۷	۵	-	-	-
۸	فرار از سربازی	۲	-	-	-	-	۱۵	۸	۱۳	۱۲/۶۲	۳
۹	گریز از بیکاری	-	۱	-	-	-	۴	۹	۱۱	۱۰/۶۸	۵

نتایج فوق، تحقیقی را که حامد مقدم و بهروان (۱۳۷۱، ص ۵۸۵) در مورد دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد به عمل آورده‌اند، تأیید می‌کند، نامبردگان دریافته‌اند که مهمترین هدف از تحصیل دانشجویان کشاورزی از تحصیل در دانشگاه به ترتیب: افزایش سطح دانش (۶/۵۰٪)، خدمت به جامعه (۱/۲۴٪)، منزلت اجتماعی و پیشرفت (۷/۱۴٪) و سایر هدفها (۸/۱۰٪) می‌باشد.

اهداف ورود به دانشگاه از نظر دانشجویان با توجه به سه ویژگی: امیدواری (expectancy)، روشنی (clarity) و واقع بینی (reality vs ideality) نیز مورد تحلیل قرار گرفت، و نتایج ذیلأ عرضه می‌گردد.

ویژگی اول هدف :

در این فرآیند، بررسی شد که روحیه دانشجویان در زمان کنکور تا چه حد نسبت به وصول اهداف اولیه خود برای ورود به دانشگاه، امیدوار یا آنکه مأیوس بوده است. ردیف اول جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که از طیف ۱ (کمترین) تا ۱۰ (بیشترین) اکثراً روحیه‌ای ضعیف و مأیوس، یا متوسط داشته و بالغ بر ۶۰ درصد از افراد به نحوی به این موضوع اشاره‌ای نداشته‌اند. ضمناً میانگین ۴/۵۳ از ۱۰ نشانگر آنست که دانشجویان، در مجموع، از امیدواری متوسطی برای تحصیل و دستیابی به اهداف خود برخوردار بوده‌اند.

جدول شماره ۳ - تعداد و درصد پاسخگویان نسبت به سطح روحیه امیدواری، روشنی هدف و واقع بینی در بدو ورود به دانشگاه

میانگین	بدون پاسخ	تعداد / درصد پاسخگو برای سطوح ده گانه کیفیت ویژگی										ویژگیهای هدف	
		۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱		
۲/۵۳	۶۲	-	-	۱	۱	۲	۲۲	۳	۳	۲	۲	تعداد	روحیه امیدواری
	٪۶۰/۸	-	-	٪۱	٪۱	٪۲	٪۲۲/۵	٪۳/۹	٪۳/۹	٪۲	٪۲	درصد	
۰/۶	۸۹	-	-	-	-	-	-	-	۵	۱	۷	تعداد	روشنی و تصریح هدف
	٪۸۷/۳	-	-	-	-	-	-	-	٪۴/۹	٪۱	٪۶/۹	درصد	
۲/۹۴	۸۷	-	۳	۶	۸	-	-	۲	۱	۱	۱	تعداد	واقع بینی
	٪۷۶/۵	-	٪۲/۹	٪۵/۹	٪۷/۸	-	-	٪۳/۹	٪۱	٪۱	٪۱	درصد	

آیا داوطلبان کنکور ابتدا هدفی مشخص، روشن و صریح برای خود ترسیم می‌نمایند و سپس در آزمون شرکت می‌کنند؟ ردیف دوم از جدول ۳ به این سؤال پاسخ می‌دهد. چنانکه که ملاحظه می‌شود، حدود ۸۷ درصد از افراد به گونه‌ای به این موضوع پرداخته‌اند و بقیه در سطوح بسیار ضعیف تا ضعیف (سطوح ۱، ۲ و ۳) قرار دارند. به عبارت دیگر، ورودیهای دانشگاه اکثراً هدفی روشن و مشخص برای ادامه تحصیل ندارند، یعنی برای خود شغل و حرفه و فعالیتی مشخص در نظر نگرفته‌اند.

ویژگی سوم هدف :

درباره واقع‌بینی در تنظیم اهداف ورود به دانشگاه، ردیف سوم از جدول شماره ۳ اطلاعات مربوط را ارائه می‌دهد. سطوح ۱ تا ۴ نشانگر نبود یک آرمان (ایده‌آل) مشخص و واقع‌بینانه، و سطوح ۸، ۹ و ۱۰ نشانگر رویایی بودن فرد هستند و تنها سطوح میانی، واقع‌گرایی افراد را نشان می‌دهد که متأسفانه اقلیتی از آنان، در توجه به هدف زندگی خود، به دقت لازم و واقع‌گرایی عنایت داشته‌اند (میانگین ۳/۹۲ از ۱۰).

ب - اهداف دانشجویان برای دوران پس از دانش‌آموختگی

نظریات دانشجویان نسبت به شغل آینده و پس از فراغت از تحصیل نیز مورد تحلیل قرار گرفت و، در نتیجه، مشخص گردید که از تعداد ۱۰۲ آزمودنی، ۴۸ نفر (۴۷/۱٪) علاقه‌مند به کار در بخش کشاورزی هستند، سه نفر (۲/۹٪) حرفه غیرکشاورزی، ۱۸ نفر (۱۷/۶٪) ادامه تحصیل، و ۲ نفر (۲٪) مسؤولیت‌های غیرحرفه‌ای یا مشاغل آزاد را برای پس از فراغت از تحصیل خود در نظر گرفته‌اند، و تعداد ۳۰ نفر (حدود ۳۰/۴٪) نیز هنوز تصمیمی اتخاذ نکرده‌اند. اگر رشد علاقمندی به حرفه کشاورزی از قبل از ورود و سال دوم تحصیل را ادامه دهیم، مطمئناً در سالهای آخر و زمان فارغ‌التحصیلی علاقمندی و تعصب نسبت به رشته افزایش می‌یابد و این امر هم براساس تجربه در محیط دانشکده کشاورزی قابل درک است و هم عملکرد دانشجویان، بر مبنای تحقیقات (حسینی ۱۳۶۷)، آن را تأیید می‌کند. این امر را می‌توان به تعامل کار و تحصیل - که در نهایت و به طور طبیعی علاقه ایجاد می‌کنند - و یا به عواملی چون درک اهمیت کشاورزی به عنوان محور اقتصادی کشور، علمی بودن کشاورزی، احساس مفید بودن و قادر به خدمت بودن پس از فراغت از تحصیل مربوط دانست. از بین کسانی که به نحوی از انحاء علاقمند به خدمت کار کشاورزی هستند، ۲۵ نفر (۲۴/۵٪) علاقمند به کارهای تولیدی، ۴ نفر (۳/۹٪) به کارهای خدماتی، و ۱۵ نفر (۹/۸٪) به کارهای اداری، ۵ نفر (۴/۹٪) به کارهای آموزشی، و ۱۸ نفر (۱۷/۶٪) به فعالیتهای تحقیقاتی بوده‌اند، و ۴ نفر (۳۹/۲٪) نیز در این خصوص اظهار نظری نکرده‌اند یا هنوز نتوانسته‌اند تصمیمی اتخاذ نمایند.

باتحلیل نظرهای دانشجویان در اهداف فوق‌الذکر، اطلاعاتی درباره واقع‌بینی، داشتن هدفهای روش و مشخص، داشتن روحیه‌ای امیدوار به دستیابی اهداف، و برخورداری از

سطح مناسبی از اعتماد به نفس و خودباوری استخراج شده است که اطلاعات حاصل از آن در جدول شماره ۴ ارائه می‌گردد. در این جدول، سطح ۱ به معنی ضعیف‌ترین و مبهم‌ترین وضعیت و سطح ۱۰ به منزله داشتن ویژگی قوی و در سطح عالی است.

جدول شماره ۴ - وضعیت ویژگیهای اهداف آینده دانشجویان کشاورزی

ویژگیهای هدف	تعداد / درصد پاسخگو برای سطوح دهه‌گانه کیفیت ویژگی اهداف										میانگین بدون پاسخ	
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰		
۱ روشنی و مشخص بودن هدف آینده	۸۶	۶	۱	-	-	۲	۱	۳	-	-	۳	۱/۰۱
	۷۸۲/۳	۵/۹	۷/۱			۲/۲	۱/۱	۲/۲			۳/۹	
۲ برخورداری از روحیه امیدواری	۶	۴	۴	۱۰	۵۹	۷	۶	۱	۱	-	۴	۴/۸۳
	۵/۹	۴/۹	۴/۹	۹/۸	۵۷/۸	۶/۹	۵/۹	۱/۱	۱/۱		۴/۹	
۳ درجه واقع‌بینی در انتخاب هدف	۵۷	-	-	۷	-	۷	۱۵	۸	۴	۱	۳	۲/۹۱
	۵۵/۸			۶/۹		۷/۹	۱۴/۷	۸/۸	۴/۹	۱/۱	۳/۹	
۴ سطح هدفهای تعیین شده	۳	۸	۲۶	۲۵	۲۳	۵	۲	۳	۱	-	۶	۴/۰۴
	۷/۳	۲۵/۵	۲۴/۵	۲۲/۵	۲/۲	۲/۲	۳/۲	۳/۲	۱/۱		۶/۹	

آمار فوق نشان می‌دهد که دانشجویان کشاورزی در تدوین هدفی روشن و مشخص - که براساس واقع‌بینی مناسبی استوار باشد - دچار مشکل هستند؛ روحیه امیدواری آنان به آینده در سطح متوسط است (به عبارت دیگر، نسبت به آینده شغلی و رسیدن به اهداف خود نگران و کمی مایوس هستند؛ و سطح انگیزه و هدف آنها برای تصدی مشاغل و مسؤلیتهای اجتماعی اکثراً در حد متوسط و پایین‌تر از آن قرار دارد به گونه‌ای که به نخستین مشاغل سطح پایین اداری رضایت می‌دهند.

ج - برنامه‌ریزی دانشجویان برای دستیابی به لیاقتهای موردنیاز

در این قسمت سعی شد که سطح توان دانشجویان در شناخت لیاقتهای موردنیاز برای تصدی مشاغل و یا رسیدن به اهدافی که برای آینده خود ترسیم کرده‌اند، و اصولاً میزان

آشنایی آنها از این امر، سنجیده شود. لیاقت‌های مورد نیاز به لیاقت‌ها و معلومات عمومی، معلومات عمومی کشاورزی، معلومات تخصصی کشاورزی (رشته)، لیاقت‌های حرفه مورد نظر، معلومات علوم انسانی، و لیاقت‌های مربوط به روابط اجتماعی تقسیم شد که حاصل تحلیل اظهار نظر آزمودنیها در جدول شماره ۵ منعکس می‌گردد. همچنانکه ملاحظه شود، اکثر دانشجویان اطلاعات بسیار اندکی از کم و کیف شغل و هدف آینده خود داشته و نتوانسته‌اند لیاقت‌های مورد نیاز را شناسایی کنند تا، براساس آن، برنامه آموزشی و پرورشی لازم را برای مدتی که در دانشگاه هستند، دنبال نمایند. وضع در خصوص لیاقت و خصایص انسانی و معلومات تخصصی رشته افراد، کمی بهتر بوده است.

جدول شماره ۵ - تعداد و درصد دانشجویانی که لیاقت‌های مورد نیاز آینده خود را تعیین کرده‌اند.

ردیف	لیاقت‌های مورد نیاز	تعداد (درصد) افراد تعیین کننده سطح لیاقت			میانگین از ۱۰
		ضعیف	متوسط	خوب	
۱	معلومات عمومی	۸۹ (۸۷/۴)	۴ (۳/۹)	-	۹ (۸/۸) ۰/۴۶
۲	معلومات عمومی کشاورزی	۸۹ (۸۷/۲)	۵ (۴)	۱ (۱۰)	۷ (۶/۹) ۰/۸۹
۳	معلومات تخصصی رشته	۷۸ (۷۶/۵)	۱۷ (۱۶/۷)	۱ (۱)	۶ (۵/۹) ۱/۵۵
۴	لیاقت‌های حرفه و شغل آینده	۷۹ (۷۷/۵)	۱۳ (۱۲/۷)	۱ (۱)	۹ (۸/۸) ۱/۰۸
۵	لیاقت‌های علوم انسانی	۶۵ (۶۳/۸)	۲۲ (۳۱/۳)	۱ (۱)	۴ (۳/۹) ۲/۵۲
۶	لیاقت‌های روابط اجتماعی	۸۴ (۸۲/۴)	۱۴ (۱۳/۸)	-	۴ (۳/۹) ۰/۹۲

پس از مشخص شدن لیاقت‌های مورد نیاز برای شغل یا هدف آینده دانشجویان، از آنان خواسته شده بود که برنامه‌ای جهت دستیابی به لیاقت‌های مورد نظر خود ارائه دهند. برنامه‌های ارائه شده مورد تحلیل محتوایی قرار گرفت برنامه‌های آموزشی و پرورشی دانشجویان که از تنوع خوبی نیز برخوردار بود، تحت عناوین زیر گروه بندی شد:

- ۱- برنامه‌های خودسازی و پرورشی،
- ۲- برنامه‌های علم‌اندوزی و کسب دانش،
- ۳- برنامه‌های تجربه‌اندوزی و کسب مهارت‌های عملی،

۴- برنامه‌های پرورش رشد اجتماعی.

در هر گروه از برنامه‌ها، روشنی برنامه و کیفیت آن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. اطلاعات مربوط به این امر از نظرهای مشروح دانشجویان استخراج گردیده و نتایج رایانه‌ای تجزیه و تحلیل آماری آنها در جدول شماره ۶ منعکس شده است:

جدول شماره ۶ کیفیت و روشنی برنامه‌های آموزشی و پرورشی دانشجویان حین تحصیل در دانشگاه

میانگین	تعداد / درصد بی پاسخ	تعداد و (درصد) افراد در وضعیت‌های			نوع برنامه
		خوب	متوسط	ضعیف	
از ۱۰					
۰/۸۹	۵ (۴/۹)	-	۱۱ (۱۰/۸)	۸۶ (۸۴/۲)	کیفیت
۰/۴۰	۶ (۵/۹)	-	۱ (۱)	۹۵ (۹۳/۱)	خودسازی روشنی
۰/۶۱	۴ (۳/۹)	۳ (۳)	۱۳ (۱۲/۷)	۸۲ (۸۰/۵)	کیفیت
۱/۰۳	۴ (۳/۹)	-	۸ (۷/۹)	۹۰ (۸۸/۳)	علم‌اندوزی روشنی
۰/۱۸	۵ (۴/۹)	۲ (۲)	۹ (۸/۹)	۸۶ (۸۴/۳)	کیفیت
۰/۷۹	۵ (۴/۹)	۲ (۲)	۴ (۳/۹)	۹۱ (۸۹/۱)	تجربه‌اندوزی روشنی
۰/۳۶	۵ (۴/۹)	-	۳ (۳)	۹۴ (۹۲/۲)	کیفیت
۰/۲۶	۹ (۸/۸)	-	۳ (۲)	۹۲ (۹۰/۲)	رشد اجتماعی روشنی

جدول شماره ۶، سطح آشنایی و توان دانشجویان را در برنامه‌ریزی را در برنامه‌ریزی برای خودسازی و کسب علم و مهارت‌های لازم را نشان می‌دهد. اطلاعات جدول فوق براساس طیف بین صفر تا ۱۰ تنظیم شده است؛ صفرگویای عدم آشنایی (کیفیت پایین برنامه، عدم روشنی یا مشخص بودن برنامه)، و ۱۰ برای برنامه‌هایی است که با کیفیت عالی و روشن، و برخورداری از اصول اولیه برنامه‌ریزی تدوین شده باشند. جز در مورد کسب علم و کیفیت تجربه‌اندوزی که وضعیتی ضعیف را نشان می‌دهد، در سایر موارد، وضعیت دانشجویان چیزی در حدود صفر است و نشان‌دهنده عدم آشنایی آنان با برنامه‌ریزی جهت کسب علم، کسب تجربه و کارهای عملی، خودسازی، و پرورش جنبه‌های اجتماعی خویشان است. این امر با تحقیق نوابی نژاد (۱۳۷۳) تطبیق

دارد که دانشجویان بخش اندکی از وقت خود را به فعالیتهای تحصیلی اختصاص می‌دهند و شاید به دلیل عدم وجود برنامه‌ای منظم بقیه اوقات خود را صرف فعالیتهای پراکنده، حتی گفتگو با افراد، می‌کنند.

ر- جمع‌بندی‌های متفرقه پاسخگویان

افزون بر پاسخ به سؤالات اصلی، دانشجویان آزادانه نظرها و پیشنهادهای اضافی خود را نیز مطرح کردند که ذیلاً فهرستی از نظرهای کلی آنان ارائه می‌گردد:

- دانشجویان کشاورزی به بحثهای اجتماعی نیاز دارند؛ خوب است که این بحثها به صورت یک واحد درسی اجباری در برنامه درسی گنجانده شود؛ بادنبال کردن این‌گونه بحثها باید در دانشجویان امیدواری و حرکت ایجاد کرد؛ استادان نیز در این بحثها شرکت کنند تا در راهنمایی دانشجویان مؤثرتر باشند.
- با در اختیار قرار دادن اطلاعات دقیق، برنامه‌های دولت، و امکان خدمت (استخدام)، باید روحیه امیدواری در دانشجویان دمید.
- برنامه‌های آموزشی دانشکده باید فعالیتهای پرورش بیشتری را لحاظ کنند تا دانشجویان به رشته خود امیدوار و علاقمند شوند، اصول اعتقادی خود را تقویت کنند، و برای مملکت دلسوزتر باشند.
- رشته‌های کشاورزی به جامعه و داوطلبان کنکور بهتر معرفی شود (از طریق تلویزیون)، و دانشجویان کشاورزی باید از رشته خود و فرصتهای شغلی مربوط آگاهی بیشتری به دست آورند.

نتیجه‌گیری :

از نتایج این تحقیق، که محدود به دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز است، می‌توان نکات زیر را برشمرد :

۱- تنها حدود ۲٪ دانشجویان با هدف‌کار در بخش کشاورزی وارد دانشگاه شده‌اند. این عدم شناخت از رشته و بی‌هدفی در ادامه تحصیل اثرات بسیار نامطلوبی بر آموزش گذاشته است و افرادی که اهداف دیگری بجز خدمت در رشته تحصیلی خود دارند، مطمئناً نمی‌توانند از امکانات آموزشی و پرورشی دانشگاه بهره‌کافی ببرند و مآلاً، پس

از فراغت از تحصیل، نمی‌توانند مانند افراد هدفدار به جامعه خدمت نمایند.

۲- مهمترین دلیل وانگیزه دانشجویان به ادامه تحصیل و کسب مدارکی بالاتر (مدرک کارشناسی) به ترتیب عبارتند از: الف) کسب علم - صرفاً بخاطر ارزش علم، ب) ارتقای علمی و تخصصی برای خدمت بهتر به جامعه، و ج) کسب مدرک برای بهره‌گیری از مزایای مادی و شغلی بهتر در جامعه. موارد دیگری چون فشارهای اجتماعی و خانوادگی، و برای فرار از سربازی و بیکاری نیز در درجات بعدی قرار دارد.

۳- در تحلیل اهداف دانشجویان برای ورود به دانشگاه روشن شد که دانشجویان، در بدو ورود، متأسفانه روحیه‌ای ناامید و مأیوس داشته‌اند. آنها نه تنها اهداف مبتنی بر واقع‌بینی نداشته‌اند، بلکه یا اصلاً فاقد یک آرمان مشخص بوده‌اند و یا رشته خود را به گونه‌ای بسیار رؤیایی و به دور از واقعیتها انتخاب کرده‌اند. همچنین در بیان هدف خود از ورود به دانشگاه، صراحت و قاطعیت بسیار کمی داشته‌اند. این وضعیت روانی دانشجویان نیز می‌تواند اثرات نامطلوبی بر کیفیت آموزشی و پرورشی دانشجویان بگذارد.

۴- در بررسی اهداف آینده دانشجویان مشخص شد که آنجا، ضمن بهبود یافتن روحیه امیدواری، توانسته‌اند اهداف آینده خود را کمی روشن‌تر و صریح‌تر بیان دارند. با توجه به اینکه آزمودنیها در سال دوم تحصیل بوده‌اند، انتظار می‌رود که این روند در سالهای بعدی ادامه یابد و دانشجویان بتوانند اهدافی مشخص را برای آینده خود دنبال نمایند. در تحلیل اهداف آینده، عاملی دیگر تحت عنوان «سطح هدفهای تعیین شده» نیز مورد تحلیل قرار گرفت که وضعیت در این خصوص متوسط بود. به عبارتی دیگر، تعداد دانشجویانی که خود را برای مسؤولیت بزرگ اجتماعی آماده می‌کنند کم است و اکثراً با ساده‌ترین شغل ابتدایی دلخوش خواهند بود.

۵- حدود نیمی از دانشجویان آمادگی کار در بخش کشاورزی داشته ولی بیش از ۳۰٪ هنوز نتوانسته بودند تصمیمی اتخاذ نمایند. تقریباً ۱۸٪ دانشجویان خود را برای ادامه تحصیل آماده می‌کنند. با توجه به اینکه آنها در سال دوم هستند و هنوز نسبت به موفقیت تحصیلی، علاقمندی و امکان دستیابی به دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری آگاهی و اطمینان کمی دارند، بحث غیررسمی با آنان صورت گرفت و چنین نتیجه‌گیری شد که اکثر دانشجویانی که در خود استعداد زیادی احساس کرده و انتظار قبولی در

رشته‌های پزشکی و یا مهندسی داشته ولی در رشته‌های انتخابی بعدی (کشاورزی) پذیرفته شده‌اند. برای دستیابی به یک توجیه و تعادل روانی، کسب مدرک مقطع بالاتر را راهی برای فرار از فشارهای روانی ناشی از محروم شدن از تحصیل در رشته مورد علاقه خود شناخته‌اند و آن را دنبال می‌کند. ممکن است این‌گونه افراد به مدارج علمی بالاتر در کشاورزی نیز دست یابند ولی به نظر نمی‌رسد کسانی که فاقد شناخت، علاقه و احساس مسؤلیت صحیح نسبت به کشاورزی بوده‌اند بتوانند خدمت مؤثری به توسعه کشاورزی بنمایند. توصیه می‌شود این پدیده را محققان دیگر به عنوان یک نظریه مورد مطالعه علمی قرار دهند.

۶- اکثر دانشجویان نتوانسته‌اند لیاقتها و تواناییهای مرتبط با هدفهای شغلی احتمالی آینده خود را تعیین کنند و برای دستیابی به این لیاقتها برنامه مشخصی، بویژه در زمینه‌های خودسازی، علم‌اندوزی، تجربه‌اندوزی و رشد اجتماعی، طراحی و دنبال نمایند.

توصیه‌های تحقیق

بر اساس یافته‌های تحقیق، پیشنهادهای زیرارائه می‌گردد:

۱- در زمان کنکور و انتخاب رشته داوطلبان ورود به دانشگاه‌ها، نسبت به معرفی رشته‌های کشاورزی و زمینه‌های کاری و شغلی پس از فراغت از تحصیل از دانشکده‌های کشاورزی از طریق رسانه‌های گروهی یا نشریات و بروشورهای مناسب نسبت به معرفی رشته‌های کشاورزی و زمینه‌های کاری و شغلی پس از فراغت از تحصیل از دانشکده‌های کشاورزی اقدام گردد و اطلاعات لازم در اختیار داوطلبان داده شود؛

۲- در بدو ورود داوطلبان و در اردوهای توجیهی، امکان آشنایی با بخش و دانشکده، محتوای رشته و نیازهای جامعه به تخصصهای مربوطه فراهم گردد؛

۳- در اولین نیمسال (ترم) تحصیلی، دانشجویان را در جلساتی اجباری و یا در درسی حداقل یک واحدی به چگونگی تنظیم اهداف خود در زمینه‌های پرورشی، علمی و مهارت‌های آشنا و آنان را در تدوین برنامه‌ای عملی جهت دستیابی به لیاقتها و اهداف مورد نظر یاری نمود. دربرخی از دانشگاه‌های دنیا چنین درسی، تحت عناوینی

همچون (university foundation) و غیره، جهت توجیه دانشجویان به مسایل اجتماعی، روش مطالعه کار علمی، آشنایی بامشاغل مربوط به رشته تحصیلی و غیره تدوین و ارائه می‌گردد.

۴- ایجاد روحیه امیدواری و اعتماد به نفس در دانشجویان از ضروریات است، لذا باید با تشکیل جلسات بحث و پرسش و پاسخ، ابهامات ایجاد شده در اذهان دانشجویان را برطرف و آنان را، به رشته تحصیلی خود و مفید بودنشان برای جامعه، مطمئن ساخت. همچنین با ایجاد نگرشی مثبت در آنان، علاقه و تعصب آنها را به کشاورزی و رشته تخصصی خود برانگیخت. در این فرآیند، می‌توان از مسؤولان اجرایی دستگاه‌های دیگر، الگوهای موفق و فرهیختگان قبلی - که دیدی مثبت و نظریات سازنده دارند - به عنوان سخنران مدعو برای جلسه بحث دعوت کرد.

۵- استادان مشاور و مسؤولان دانشگاه، بویژه معاونان آموزشی و دانشجویی دانشکده، باید با فن مشاوره با دانشجو بیشتر آشنا شوند و در زمینه برنامه‌های آموزشی و پرورشی توسط خود دانشجویان و تبدیل آنها به فراگیران خودگردان (self directed learner) قدمهای اساسی بردارند.

منابع :

- ۱- پارسا، مهدی؛ «جایگاه دیپلمه‌های کشاورزی و وضعیت پذیرفته‌شدگان در آموزشکده‌ها و دانشکده‌های کشاورزی در کنکور سراسری ۶۴-۶۵» (مجموعه مقالات پنجمین سمینار علمی ترویج کشاورزی کشور)؛ تهران، سازمان ترویج کشاورزی، ۱۳۷۰، صفحات ۳۰۱ تا ۳۲۳.
- ۲- حامد مقدم، احمد؛ بهروان، حسین؛ «بررسی وضعیت دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد»؛ مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد؛ شماره اول و دوم سال بیست و پنجم، بهار و تابستان ۱۳۷۱، ص ۵۴۶-۵۹۴.
- ۳- حسینی، سیدعلی اکبر؛ «بررسی ارزشیابی عملکرد تحصیلی برخی از دانشجویان دانشگاه شیراز در دو مقطع قبل و بعد از انقلاب اسلامی ایران»؛ مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره چهارم، شماره اول، ۱۳۶۷، صفحات ۱ تا ۲۹.
- ۴- حسینی، سیدعلی اکبر؛ مزیدی، محمد؛ «بررسی نظرات گروهی از فرهیختگان دوره

- کارشناسی دانشگاه شیراز در سال تحصیلی ۶۶-۶۷» مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ششم. شماره اول و دوم، ۱۳۷۰، صفحات ۱۱۹ تا ۱۲۷.
- ۵- مجتهدی، زهرا؛ «بررسی رابطه بین شیوه فعلی‌گزینش و موفقیت در دانشگاه» (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)؛ دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۳.
- ۶- نوابی نژاد، شکوه؛ «ویژگیهای شخصیت سالم در دانشجویان»؛ مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره نهم، شماره دوم ۱۳۷۳، صفحات ۵۳ تا ۶۶.

- 7- The Davis Academic Environment; A Report of Student Opinions; University of California Davis, Office of Student Affairs-Research and Information, 1990.
- 8- Byler, B.L; A Study of Undergraduate Students Enrolled in Agriculture Majors of Tennessee Universities; Technical Report-Tennessee Technological University, Cookeville, College of Agriculture and Home Economics, 1987.
- 9- Dunkelberger, J.E. & Others; Higher Education in Agriculture: Students, at Southern Land-Grant University; Auburn University, Southern Cooperative Series Bulletin 270, 1982.
- 10- King, L.O. and Kotrlid, J.W.V; Reference of the General Education Core Curriculum to Career Goals of College of Agriculture Students; Journal of Agricultural Education, 1995, V.36(3), P.26-33.
- 11- Knowles, M.S; The Modern Practice of Adult Education, From Pedagogy to Andragogy; Association Press, Follett Publishing Company/Chicago, 1980, P 125.
- 12- Love, G.M, & Yoder, E.P; An Assessment of Undergraduate Education in American Colleges of Agriculture; Pennsylvania State University, Park College of Agriculture, 107P, 1989.
- 13- Morstain, B.R; An Analysis of Students' Satisfaction with Their

- Academic Program; Journal of Higher Education, 1977, 48(1) P. 1-16.**
- 14- **Siemens, L.B; The Influence of Selected Family Factors on the Educaiton and Occupational Aspiration Levels of High-School Aged youth; Research Report of Manitoba University, Winnipeg, 177p, 1962.**
- 15- **Veeraraghavan, V; The Effect of Schooling on Educational Achievement and Vocational Plans of Students; Journal of Psychological Researchers, 1985, 29(1). P. 34-40.**
- 16- **Walter, G. and Reisner, A; Student Opinion Formation on Animal Agriculture Issues; Journal of Animal Science, 994, V72(6). P. 1654-1658.**
- 17- **Worthen, B.R., & Sanders, J.R; Educational Evaluation-Alternative Approaches and Practical Guides; New York : Longman, 1987, P. 330.**